

ראובן גל | אל תעצרו את חוק טל

תגיות: חוק טל

אפליקציית הארץ ל iPhone - עכשיו באפ-סטור <

Recommend

One recommendation. [Sign Up](#) to see what your friends recommend

טקס השבעה של חיילי הנח"ל החרדי. 2,500 חרדים משרתים בצה"ל

תצלום: טל כהן

נושא גיוס החרדים והחוק הקשור בו - "חוק טל" - אינם יורדים מסדר היום הציבורי. באחרונה נוספו עוד שתי תחנות חשובות בדרך החתחתים הארוכה שעובר החוק מאז לידתו: האחת בכנסת, שם הוגש ב-16 בינואר דו"ח הביניים של הצוות לבחינת יישום חוק טל בראשותו של חבר הכנסת יוחנן פלסנר, והשנייה בבג"ץ, שבו נידונות בימים אלה מספר עתירות. שהוגשו נגד עצם חוקיותו.

העיסוק בנושא, גם בכנסת וגם בבג"ץ, הוא טעון רגשית ומלווה

בהתלהמות ולא מעט דמגוגיה. בדיון שהתקיים ב-30 בינואר, לפני הרכב מורחב של בג"ץ, הפריחו העותרים סיסמאות נגד החוק, וכינו אותו "אבסורד שלטוני" ו"כישלון טוטאלי". הם הציגו גם "נתונים" מדהימים, כביכול, שתוך כדי הצגתם הזזו בחלקם בידי השופטים הקפדנים. מי שמקשיב לקולות המתלהמים עשוי לחשוב שאכן מדובר בכישלון מוחלט. מי שמכיר את הנעשה בשטח - בשירות הצבאי ובשירות האזרחי - יודע אחרת.

האם 2,500 חרדים שמשרתים בצה"ל (כולל תוכניות שח"ר ונח"ל חרדי) ו-1,600 אברכים בשירות האזרחי הם הצלחה או כישלון? האם 40 אנשי קבע ו-15 קצינים מקרב החרדים ששירתו בצה"ל הם תחילתו של סיפור הצלחה או אנקדוטה? האם קצב הצטרפות לשירות האזרחי של 130-140 לחודש, לעומת יחידים לפני שנתיים, מעיד על התעצמות התהליך או על "טפטוף"?

הסטטיסטיקה מלמדת שמדובר במספרים קטנים יחסית לגידול באוכלוסייה החרדית. ייתכן גם שמי שיבחן את הדברים במשקפי החוק היבש ועיקרון השוויון, לא יבוא על סיפוקו. אולם כאן בדיוק טמונה הטעות העיקרית של המבקרים, בין אם ברשות המחוקקת ובין אם בשופטת: יישום "חוק טל" חייב להיבחן לא רק במישור המשפטי, אלא, קודם כל, במישור החברתי-סוציולוגי-אזרחי.

השיקולים שעמדו לפני חברי ועדת טל בזמנו היו תלת-ממדיים: שילוב הדרגתי של החרדים בחברה הישראלית הרחבה; הצורך בתהליך מתמשך, בהסכמה, כדי להגיע לכך; החשש מקרע עמוק במקרה של כפייה גורפת של גיוס חרדים לצבא. כאשר בוחנים את החשיבות החברתית הרבה שבהגשמת מטרת החוק, מול הנזק האפשרי לזכויות החוקתיות ולערכי היסוד, נראה שהכף נוטה יותר לצד הראייה החברתית.

על כך יש להוסיף גם את ממד הזמן, את העובדה שאנו עומדים בעיצומה של טלטלה עמוקה, למעשה מהפכה של ממש, העוברת על החברה החרדית בישראל. עיקרו של התהליך מתרחש רחוק מן העין החילונית, כמו גם מעיניו של חבר הכנסת פלסנר או תשעת שופטי בית המשפט העליון. הוא מתחולל בתוך החברה החרדית עצמה, בקרב משפחות החרדים המבקשות לשנות את מצבן הכלכלי, ובקרב הרבנים וראשי הישיבות שנותנים כיום את הסכמתם - מי בגלוי ובקול רם ומי בהנהון בלבד - לשינוי זה.

מעולם לפני כן, מאז קום המדינה, לא איפשרו ראשי העדה החרדית לאברכייהם ולבחוריהם אפילו לשקול אפשרות של עבודה ופרנסה "חיצונית". הביטוי "חברה לומדת" נשמר, כלשונו וכרוחו, באדיקות עריצה. והנה, בתוך פחות מחמש שנים, נפרצו הסכרים. הדברים נעשים בשקט ובצנעה, אך עוצמתם כזרם אדיר שפרץ את הסדק שבסכר.

את התהליך הזה אסור לבלום. יש לאפשר לו להתחולל ולהכין את הכלים שיחזקו אותו עוד יותר. "חוק טל" הוא אחד הכלים הללו. השירות הצבאי והאזרחי הם המנופים להעצמת התהליך. החלטה שגויה של בית המשפט או של הכנסת לבטל את "חוק טל", לא רק שתשמוט את הקרקע מתחת לתהליך המתרחש, אלא גם תחולל תגובת נגד אדירה בציבור החרדי ובמנהיגיו, תקים את כלל הציבור החרדי נגד המדינה ומוסדותיה, ותסיג אותנו לאחור נסיגה שנזקיה בל יתוארו. לא החלטה משפטית גרידא דרושה כאן. ראייה היסטורית-חברתית היא זו שצריכה להנחות את מקבלי ההחלטות.

ד"ר גל הוא ראש פרויקט "שילוב חרדים" במוסד שמואל נאמן למחקר מדיניות חברתית בטכניון. בעבר היה ראש מינהלת השירות האזרחי-לאומי במשרד ראש הממשלה